

**CREATIVITY, INITIATIVE AND INNOVATION SPIRIT:
NECESSARY INGREDIENTS FOR THE DEVELOPMENT
OF ENTREPRENEURIAL COMPETENCE**

**CREATIVITATE, SPIRIT DE INIȚIATIVĂ ȘI INOVARE:
INGREDIENTE NECESARE PENTRU DEZVOLTAREA
COMPETENȚEI ANTREPRENORIALE**

LOZINSCHI Iulia, Direcția Învățământ, Tineret și Sport Călărași, drd.

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” mun. Chișinău

<https://orcid.org/0000-0003-3938-5713>

Rezumat: Creativitatea, inovația și antreprenoriatul sunt recunoscute ca fiind cruciale pentru a promova o cultură antreprenorială, dar relațiile lor, din prisma abordării bazate pe competențe, nu sunt încă suficient de înțelese. Această lucrare are la bază modelul EntreComp privind natura competențelor antreprenoriale, analiza bazele teoretice ale unor astfel de interrelații. Prin articolul în cauză ne propunem să oferim perspective asupra strategiilor de învățare, care au fost activate pentru formarea și dezvoltarea eficientă a competențelor antreprenoriale și spiritului de inițiativă la elevi, în cadrul procesului educațional la biologie și chimie, prin prisma creativității și inovării.

Cuvinte cheie: creativitate, spirit de inițiativă, inovare, competență antreprenorială.

Abstract: Creativity, innovation and entrepreneurship are recognized as crucial to foster an entrepreneurial culture, but their relationships, from the perspective of the competence-based approach, are not yet sufficiently understood. This paper has the basic EntreComp model regarding the nature of entrepreneurial skills, analyzing the theoretical bases of such interrelations. Therefore, we aim to provide this perspective on learning strategies, which have been activated for the effective training and development of entrepreneurial skills and the spirit of initiative of students, within the educational process in biology and chemistry, through the prism of creativity and innovation.

Keywords: creativity, spirit of initiative, innovation, entrepreneurial competence.

Keywords: creativity, spirit of initiative, innovation, entrepreneurial skills

Din punct de vedere al documentelor de politici educaționale, după Codul educației, de o importanță majoră este Cadrul de referință al Curriculumului Național, elaborat pe parcursul anilor 2014-2016 și aprobat în

2017. Cadrul conturează un PROFIL al absolventului învățământului general, constituit din patru atribute generice. Conform acestora, tinerii cetățenii Republicii Moldova sunt:

- *persoane cu încredere în sine și în propriile forțe*, care își cunosc bine potențialul, gândesc independent, se pot adapta la schimbări, demonstrând autonomie și integritate morală;
- *deschiși și doritori să învețe pe parcursul întregii vieți*, progresând treptat și ajungând la rezultate conform capacităților personale, pentru a fi capabili să facă față cu succes provocărilor unei societăți și unei economii a cunoașterii și unui mediu în schimbare perpetuă;
- *activi, proactivi și productivi, creativi și inovativi*, capabili să-și asume riscuri rezonabile, să comunice eficient și să lucreze eficient în echipe pentru binele comun;
- *angajați civic și responsabili*, asumându-și conștient valorile generale umane importante pentru o societate democratică, care își cunosc, apreciază și promovează identitatea culturală, sunt cetățeni activi, conștienți și angajați, care contribuie în mod eficient la dezvoltarea și prosperarea societății. [1, p.11].

Competența, așa cum este definită în prezent, reprezintă o combinație complexă de cunoștințe, aptitudini, valori, atitudini, dorințe, care îl sprijină pe individ să acționeze eficient, într-o manieră realistă, în general, dar și într-un domeniu anume. Competența presupune un simț al organizării, acțiunii, valorii. [2, p. 8].

Competența antreprenorială, în sens larg, înseamnă cunoștințele, abilitățile și atitudinile necesare pentru a-i ajuta pe elevi să devină persoane cu încredere în sine și în propriile forțe; să fie oameni deschiși și doritori să învețe pe parcursul întregii vieți; să fie activi, proactivi și productivi, creativi și inovatori; să fie angajați civic și responsabili. Prin urmare, să întrunească acele atribute generice ale absolvenților, precum cele definite în Cadrul de Referință al Curriculumului Național și care îi pot permite unui tânăr să facă față oricăror situații neprevăzute, pe care le pot întâmpina de-a lungul vieții [3].

Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți descrie competența antreprenorială și spiritul de inițiativă ca fiind

„capacitatea de a transforma ideile în acțiune” [4]. Comisia Europeană a dezvoltat, cu scopul de a promova o viziune comună a competenței antreprenoriale, Cadrul european de competențe antreprenoriale „EntreComp”, publicat de către Uniunea Europeană în 2016, axat pe unificarea abordărilor și eforturilor de promovare și dezvoltare a competenței antreprenoriale ca și competență-cheie. [3, p.10]. EntreComp - un cadru de referință complet, flexibil și multilateral, conceput pentru a oferi oamenilor o gamă largă de abilități transversale și competențe-cheie, cum ar fi antreprenoriatul, gândirea critică și rezolvarea problemelor, care deschid ușa către împlinirea și dezvoltarea personală, incluziunea socială, cetățenia activă și ocuparea forței de muncă [3, p.12]. Acest cadru de referință este format din 3 domenii de competență: Idei și oportunități, Resurse, Implementare, - și subliniază faptul că dezvoltarea competenței antreprenoriale înseamnă dezvoltarea abilității de a transforma ideile și posibilitățile în acțiuni, prin mobilizarea resurselor. Ele sunt interdependente: competența antreprenorială și spiritul de inițiativă le încorporează pe cele trei, luate în ansamblu. [5]. După modelul EntreComp, creativitatea este unul din elementele constitutive ale competenței antreprenoriale, care se regăsește la domeniul „Idei și posibilități”. În tabelul ce urmează vom scoate în evidență creativitatea, drept competență antreprenorială. Descriptorii prezentați în tabel impun elevilor condiții de a explora și experimenta prin abordări inovatoare.

Tabelul 1: Modelul conceptual EntreComp [3, p.12]

Domenii	Competențe	Indicii / Sugestii	Descriptori
1. Idei și posibilități	1.2 Creativitate	Dezvoltați idei creative și semnificative	Dezvoltați câteva idei și posibilități de creare a unei valori, inclusiv soluții mai bune pentru provocările existente și cele noi;
			Explorați și experimentați cu abordări inovatoare
			Combinați cunoștințele și resursele pentru a obține efecte valoroase

Vom menționa faptul că, analizând definiția competenței antreprenoriale și spiritului de inițiativă prezentată de EntreComp, alături de competențele specifice biologiei și chimiei, este dificil să spunem până unde sunt hotarele de formare și dezvoltare a competenței antreprenoriale și spiritului de inițiativă la elevi. Această competență-cheie are la bază „creativitatea, gândirea critică și soluționarea problemelor, luarea de inițiative și perseverență și capacitatea de a lucra în colaborare, cu scopul de a planifica și a gestiona proiecte care au o valoare culturală, socială sau financiară”, valori, care, de fapt, se regăsesc în toate competențele specifice disciplinelor biologie și chimie [5]. Antreprenoriatul bazat pe inovare va contribui la dezvoltarea creativității, la toate treptele și formele educației. În procesul didactic, creativitatea se transpune în flexibilitate, opusul stereotipiilor, rutinei. Structura creativității exprimă interdependența dintre produsul creator, procesul creator și personalitatea creatoare.

Conform Strategiei inovatoare a Republicii Moldova pentru perioada 2013- 2020 „Inovații pentru competitivitate (Hotărârea Guvernului nr. 952 din 27 noiembrie 2013) inovarea trebuie să reprezinte un factor al dezvoltării economice și sociale, iar statul trebuie să dezvolte politici funcționale în: asigurarea resurselor, încurajarea colaborărilor, sporirea credibilității parteneriatului public-privat. *Inovarea* este procesul prin care ideile noi (rezultate în urma procesului creativității sau al eforturilor de cercetare – dezvoltare, pe de-o parte, și a solicitărilor pieței, pe de altă parte) se transformă în valori materiale destinate vânzării, deci, pieței.

Promovarea educației antreprenoriale la toate ciclurile de învățământ este văzută ca un mijloc esențial de revenire la creșterea/dezvoltarea Republicii Moldova și de deschidere a noilor locuri de muncă. Drept urmare, educația antreprenorială ocupă o prioritate pe agenda politică, iar dezvoltarea spiritului antreprenorial la elevi a devenit o prioritate națională a sistemului educațional.

Conștientizarea faptului că sistemul de învățământ actual nu poate ține pasul în totalitate cu schimbările și transformările fără precedent în lumea educației, propulsată de tehnologia în evoluție, rapidă și complexă, acesta încearcă să răspundă cerințelor unei societăți globalizate, trece constant prin programe de reformă în educație, prin introducerea și aplicarea unor metode și

practici de predare inovatoare. Prin inovațiile educaționale se urmărește dezvoltarea și cultivarea gândirii critice a beneficiarilor, a muncii în echipă, construirea cunoștințelor, alfabetizarea tehnologică și abilitățile de bază pe care elevii trebuie să le aibă pentru a face față provocărilor.

Procesul de formare a competenței antreprenoriale implică triada: domeniul didactic (vizând obiectivele transdisciplinare și cele ale ariilor curriculare), domeniul socio-economic (vizând pregătirea pentru piața muncii) și domeniul de cunoaștere prin investigare și aplicare practică a cunoștințelor [6].

Metode și materiale

Experimentul pedagogic a fost realizat pe un contingent constituit din 213 de elevi ai claselor a I-i - a IX-a, din gimnaziile Peticeni și Temeleuți, în anul de studii 2021-2022. Pentru realizarea experimentului au fost utilizate metodele: studierea literaturii în domeniul atragerii fondurilor nerambursabile, chestionarea, observarea, experimentul chimic/biologic. Materiale utilizate: semințe de plante ierboase, veselă chimică și ustensile, senzori digitali, chestionare etc. Metodologia experimentului pedagogic se bazează pe identificarea apelurilor de proiecte, scrierea proiectelor, obținerea granturilor nerambursabile și etapa de implementare a proiectelor, preocuparea acestora de diverse probleme din domeniul activităților propuse, opiniile elevilor privind: necesitatea implicării în proiecte practice, în scopul promovării științei și tehnologiei.

Rezultate și discuții

În anul școlar 2021-2022, profesorii de biologie și chimie din raionul Călărași, deschiși spre a aduce inovația în sala de clasă, au introdus modelul EntreCâmp de dezvoltare a competențelor-cheie în cadrul procesului educațional la elevi. Elaborarea proiectelor STEAM (conform curricula 2019) de către elevi, participarea cu proiecte de cercetare în cadrul concursurilor raionale și naționale, au condus la dezvoltarea competențelor –cheie ale elevilor din Gimnaziile Peticeni și Temeleuți, în vederea obținerii proiectului „GRĂDINA ȘCOLARĂ. Implică-te - obține - consumă - trăiește ECO!” fiind ghidați de profesoara de biologie și chimie. Elevii au participat la sesiuni pentru

a genera idei de identificare a proiectelor, de îmbunătățire a inițiativelor de afaceri. Au participat la implementarea proiectelor de mediu, din localitate „Comunități rezistente la schimbări climatice prin abilitarea femeilor”.

Ca urmare a apelului de granturi venite din partea Centrul Național de Mediu din Republica Moldova în parteneriat cu Green Cross Belarus, Green Cross Ukraine și John Paul II Foundation, Italy, EU4Youth Concurs de proiecte – „Grădina Școlară pentru dezvoltarea antreprenoriatului agricol” elevii au participat și au obținut finanțare. Programul își propune stimularea spiritului antreprenorial și încurajarea inițiativelor de afaceri în agricultură, într-o economie modernă în care tinerii creativi pot crește nivelul de competitivitate, pot să țină pasul cu tehnologia, și sunt motivați să aducă un plus de siguranță financiară.

Prin acest proiect „GRĂDINA ȘCOLARĂ. Implică-te - obține - consumă - trăiește ECO!” elevii. Beneficiari direcți fiind 40 de elevi din clasele a VIII-a – a IX-a și beneficiari indirecti 173 de elevi din Gimnaziile Peticeni și Temeleuți. Proiectul va fi implementat pe durata a 3 ani. Acesta va contribui la implicarea și instruirea în cadrul gimnaziului a actorilor educaționali în vederea antreprenoriatului agricol, fitoterapeutic.

În cadrul proiectului elevii au identificat avantajele implicării într-un proiect agricol cum ar fi:

- ✓ Terenul va putea fi utilizat ca material didactic, în cadrul orelor atât la nivel teoretic cât și practic; elevii vor învăța cum se cultivă unele culturi și întregul proces de prelucrare - producere a unei/unor culturi;
- ✓ Culturile pot fi utilizate în cantina școlară;
- ✓ Culturile pot fi comercializate cu scop de a aduce profit instituției;
- ✓ Lotul demonstrativ va putea fi utilizat ca material didactic pentru alte instituții din raion, din republică și internaționale la realizarea seminarelor locale, raionale, republicane.
- ✓ Rosta din pomii fructiferi din zona adiacentă gimnaziului va fi folosită în stare proaspătă la vânzări, în cantina gimnaziului, grădiniță, iar ce nu se vinde se va usca la uscătorul de fructe și se va folosi la ceaiuri, fructe uscate.

Acțiunile realizate în cadrul proiectului:

- Au venit cu o scurtă descriere a proiectului. Instituția dispune de teren agricol. Suprafața terenului pentru valorificare în contextul proiectului 0,5

ha. Terenul este situat adiacent gimnaziului. Sunt cultivați la moment: pomi: 30 nuci, 25 meri, 3 peri, 5 vișin, 5 tei, 10 molizi, 20 trandafiri simpli, 10 arbuști de liliac;

- Elevii își propun să cultive plante ierboase: gălbenele, melisă, mentă, levănțică. Pentru aceasta este nevoie de sistemul de irigare care lipsește, dar ei planifică să construiască un sistem de irigare din colectarea apelor pluviale, din sursele financiare obținute din realizarea produselor. Ei intenționează să asigure irigarea pentru plantele ierboase ce ar duce la o productivitate mai mare.
- au identificat echipamentul, utilajul de care dispun pentru a prelucra terenul: două hârlețe, lopeți, sape, greble, mături de ogradă, saci pentru deșeuri, suportul tinerilor din localitate cu tehnică pentru prelucrarea solului, transportarea produselor la târguri:
- au specificat care este finalitatea produsele cultivate în cadrul proiectului:
 - 1) fructe proaspete spre comercializare;
 - 2) prepararea băuturilor răcoritoare din fructe proaspete și uscate, în cantina școlară;
 - 3) prepararea dulcețurilor spre comercializare;
 - 4) prepararea ceaiurilor din plante separat și mixuri din fructe și plante în cantina școlară și ambalarea lor spre comercializare;
 - 5) colectarea miezului de nucă spre comercializare;
 - 6) comercializarea puietului, semințelor de plante ierboase pentru ceai și decorative.
 - 7) prepararea fructelor uscate pentru comercializare separat, și mixuri.
 - 8) utilizarea fructelor și pomușoarelor uscate la prepararea ceaiurilor în mixurilor, deoarece aceste produse își păstrează bine calitatea vitaminelor, ce vor fi produse ECO de calitate.

Elevii au identificat partenerii pentru realizarea produsului final. De asemenea ei au cercetat piața de desfaceri pentru a putea realiza produsele și a colecta resurse financiare necesare. Partea matematică a acestui proiect, de asemenea, a fost prezentată cu succes. Au fost prevăzute cheltuieli în sumă de 78470 lei și venit de 25000 lei în primul an.

Succesul proiectului a fost alimentat de faptul că elevii au evaluat și prezentat riscurile care ar putea să se întâmple și soluțiile prin care vor fi înlăturate.

Discuțiile cu elevii au scos în evidență satisfacția acestora față de rezultatele proiectului. Implicarea benevolă a acestora în realizarea activităților

propușe, de asemenea, demonstrează interesul elevilor față de munca pe care o fac. Atât elevii cât și cadrele didactice menționează faptul că au fost consolidate relațiile ele-elev, elev-profesor ca urmare a muncii în echipă, acestea au devenit mai prietenoși. Sunt mai responsabili, oferiți și își asumă anumite decizii

A crescut interesul elevilor pentru elaborarea planurilor pentru propria lor afacere generatoare de venituri, examinează și analizează poveștile antreprenoriale din viața reală și din filme folosind conceptele învățate în timpul procesului educațional la disciplinele biologie și chimie.

Prin urmare, vom menționa faptul că succesul în abordarea competenței antreprenoriale și spiritului de inițiativă este susținut de creativitate și inovare de produs (P1); de proces (P2); de poziționare produselor (P3) și de paradigmă (P4). Inovația contribuie la unificarea comunității școlare și servește drept generator de idei unde elevii și profesorii pot îmbunătăți colaborarea și învățarea experiențială.

În concluzie vom menționa că educația antreprenorială îi va ajuta pe elevi să ia decizii bazate pe informații și cunoștințe și să se angajeze într-o muncă flexibilă, colaborativă cu alți oameni, folosind motivația, empatia și abilitățile de comunicare și negociere pentru a aduce ideile în acțiune prin planificarea și gestionarea proiectelor durabile, de valoare socială, culturală și economică. Iar creativitatea trebuie dezvoltată și promovată ca un ghid pentru inovare și factorul-cheie pentru dezvoltarea competențelor personale, profesionale, antreprenoriale și sociale precum și pentru bunăstarea tuturor indivizilor din societate. Sistemul de învățământ trebuie să asigure elementele inovatoare, care îi fac pe tineri mai rezistenți, flexibili și, în cele din urmă, de succes, pe măsură ce intră în lumea reală și încep să contribuie la societate.

Bibliografie:

1. Cadrul de referință al curriculumului național (aprobat prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova nr. 432 din 29 mai 2017)
https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_final_rom_tipar.pdf.

2. Activități extrașcolare în ruralul românesc. Dezvoltarea de competențe cheie la copii și tineri / Fundația Soros. – București: Editura Universitară, 2011.
3. Dezvoltarea competențelor antreprenoriale și a spiritului de inițiativă în învățământul profesional tehnic: CEDA, Editura ARC, MD-2001 Chișinău, Republica Moldova. https://ceda.md/wp-content/uploads/2020/04/GhidCA_Partea-1.pdf
4. Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 22 mai 2018: „Competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții – un cadru european de Referință, [https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=ES](https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=ES)
5. LOZINSCHI I., COROPCEANU E. Impactul abordării inter- și transdisciplinare a conținuturilor la biologie și chimie asupra formării competenței antreprenoriale și spiritului de inițiativă la elevi. Acta et Commentationes, Sciences of Education, 2022, nr. 2(28), p. 7-21. ISSN 1857-0623
6. MIHAILOV E. (coordonator) [et al.]. Chimie: Curriculum național : Clasele 7-9 : Curriculum disciplinar : Ghid de implementare. Chișinău: Lyceum, 2020 (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). – 112 p.